

Závěr

Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr jsou základní pracovněprávní vztahy, které mají vedlejší, doplňkový charakter. Pokud jsou používány v souladu se svým účelem, představují podle mého názoru pro účastníky pracovněprávních vztahů zajímavou možnost úpravy vzájemných práv a povinností. Neměly by být však používány pro výkon práce, která představuje pro zaměstnance hlavní zdroj obživy. I když mají zákonem omezený rozsah, čímž se zákonodárce bezesporu snažil vyloučit je z používání za účelem hlavní obživy zaměstnance, je toto omezení uplatněno vždy jen vůči jednomu zaměstnavateli a může se tak stát, že zaměstnanec bude souběžně pracovat na základě dohod u několika zaměstnavatelů a dohody se mu tak stanou hlavní výdělečnou činností. Pokud by tak zaměstnanec činil, setká se s celou řadou nevýhod a problémů, které byly výše podrobně popsány.

Naopak jsou-li dohody používány správně, v souladu se svým účelem, tedy na práce doplňkového charakteru, přináší způsob jejich úpravy celou řadu výhod oběma smluvním stranám. Největší z nich je bezesporu vysoká smluvní volnost, které se tyto dohody těší.

Jak jsem již zmínila v úvodu, přikláním se jednoznačně k tomu, aby byly dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr v naší právní úpravě ponechány. K podobě současné právní úpravy mám však několik výhrad.

Největší problém současné právní úpravy představuje podle mého názoru skutečnost, že v zákoně není dostatečně jasně upraveno, kdy použít dohody a kdy pracovní poměr. Tím mám na mysli především § 74 odst. 1, který je podle mého názoru příliš neurčitý. Navrhovala bych do jeho textu včlenit konkrétní důvody, kdy zaměstnavatel zajišťovat plnění svých úkolů zaměstnanci v pracovním poměru nemusí, přičemž v ostatních případech by mohl být uzavřen pouze pracovní

poměr. Z tohoto pohledu se mi více líbila úprava v § 232 odst. 1 starého zákoníku práce.

Dále si myslím, že dohoda o provedení práce je v současné době upravena příliš málo podrobně. V porovnání se starou právní úpravou ve starém zákoníku práce se opět musím přiklonit k tomu, že nová úprava je horší, neboť vezmeme-li v úvahu, že zákonodárce na jedné straně zmenšil obsah právní úpravy a přitom zároveň zvětšil přípustný rozsah práce podle této dohody vykonávané o polovinu, z původních 100 hodin ročně na 150, nepřipadá mi to jako řešení příliš vhodné. Zároveň velmi negativně hodnotím skutečnost, že dohoda o provedení práce může být platně sjednána i ústně. Jak jsem již ve své práci uvedla, tak si myslím, že není vhodné, aby byla jakákoliv závislá práce vykonávána na základě ústní smlouvy, třebaže má relativně malý rozsah.

Za další bych zavedla povinnost evidence odpracované doby, neboť jen tak lze účinně kontrolovat dodržování zákonem omezeného rozsahu práce a zároveň požadavku na odměnu co se týče minimální mzdy. Tato evidence by mohla mít podobu kupř. pracovních výkazů, do kterých by byl zaměstnanec povinen vyplňovat počet odpracovaných hodin za každý den a tento výkaz, vlastnoručně podepsaný, by pak povinně odevzdával zaměstnavateli na konci každého kalendářního měsíce (nebo při odevzdání práce). Výkazy by zaměstnavatel evidoval po dobu několika let pro případnou pozdější kontrolu jeho činnosti.

Dále bych navrhovala zavést účinnější systém kontroly zaměstnavatelů, zda vykonávají své úkoly zaměstnanci ve správných vztazích. Tím mám na mysli, zda správně používají dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, pracovní poměr a smlouvy o dílo. Zaměstnavatelé by tak museli povinně evidovat uzavřené dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr včetně popisu sjednaných prací, ze kterého by jasně vyplývalo, proč nešlo na tyto práce sjednat pracovní poměr. Kontrolní systém bych doplnila příslušnými sankcemi v podobě

především pokut za obcházení pracovněprávních i jiných předpisů.

Zároveň si myslím, že by bylo vhodné zavést vedle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a pracovního poměru tak, jak je v současnosti upraven, ještě jakýsi mezistupeň v podobě pracovního poměru na kratší pracovní dobu, který by měl volnějši podobu, než pracovní poměr „klasický“. Tím nemám na mysli vrátit se k vedlejšímu pracovnímu poměru tak, jak byl upraven v zákoně č. 65/1965 Sb., protože existence vedlejšího pracovního poměru a tedy pracovněprávního vztahu volnějši charakteru byla podmíněna tím, že zaměstnanec měl pracovní poměr hlavní. Větší smluvní volnost pracovního poměru na kratší pracovní dobu bych podmínila nejvyšším přípustným rozsahem práce. Existence tohoto „volnějši“ pracovního poměru by podle mého názoru zároveň vedla i k omezení zneužívání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, protože by pak účastníci pracovněprávních vztahů měli na výběr více možností a nemuseli by v případě, kdy jejich potřebám „klasický“ pracovní poměr nevyhovuje, sáhnout po dohodách i v případech, kdy jejich použití není v souladu se zákonem. Pracovní právo by tak podle mého názoru lépe reflektovalo potřeby společnosti.

V neposlední řadě bych ráda poukázala na nedostatek právní úpravy v oblasti agenturního zaměstnávání. Pronájem pracovní síly v rámci agenturního zaměstnávání nemůže být zajišťován na základě dohody o provedení práce, ale při tom je zároveň v souladu se zákonem, když agentura práce zprostředkuje zaměstnance, který pak pracuje na základě dohody o provedení práce za předpokladu, že agentura nevystupuje jako zaměstnavatel, ale jen jako pouhý zprostředkovatel. Právní úprava je tak v tomto ohledu rozporuplná. Jak jsem již podrobně uvedla výše³⁹, tak argumenty, které vedly k vyloučení dohody o provedení práce z pronájmu pracovní síly v rámci

³⁹ Viz str. 57 a násl. této práce

agenturního zaměstnávání, navíc nejsou podle mého názoru opodstatněné. Navrhovala bych tedy umožnit zprostředkování zaměstnání formou dočasného přidělení zaměstnance agenturami práce též na základě dohody o provedení práce.

I přes výše uvedené výhrady bych však ráda uvedla, že v ostatních ohledech hodnotím současnou právní úpravu dohod pozitivně. Proto musím ještě jednou opakovat, že dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr jsou institutem, který je v naší právní úpravě vhodné ponechat, třebaže bych jejich právní úpravu pozměnila v souladu s výše uvedenými výtkami.